

St.prp. nr. 79

(2008–2009)

Kommunalbanken AS – kjøp av KLPs eierandel

*Tilråding fra Kommunal- og regionaldepartementet av 29. mai 2009,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Innledning og sammendrag

Kommunalbanken AS er et aksjeselskap der staten eier 80 prosent av aksjene og Kommunal Landspensjonskasse (KLP) eier 20 prosent av aksjene. Formålet med Kommunalbanken AS er å gi lån til kommunal sektor. Selskapet skal også gi eierne avkastning på innskutt kapital. Banken opererer i finansieringsmarkedet på linje med andre aktører.

Fram til 1999 var Norges Kommunalbank et statlig forvaltningsorgan underlagt Kommunal- og regionaldepartementet. Bedriften ble i november 1999 omdannet til et aksjeselskap med staten som eneeier. I 2000 ble 20 prosent av aksjene solgt til KLP. Etter dette har det ikke vært endringer i eiersammensetningen.

I denne proposisjonen ber Kommunal- og regionaldepartementet om Stortingets samtykke til at departementet kjøper tilbake KLPs eierandel på 20 prosent på de vilkår som er fastsatt i avtalen mellom staten og Kommunal Landspensjonskasse (KLP) av 7. mai 2009.

I de senere årene har Kommunalbanken AS og Kommunekreditt Norge AS vært de to største aktørene i kredittmarkedet for kommunesektoren. Kommunekreditt Norge AS er heleid av Eksportfinans ASA. Eksportfinans sine aksjonærer består av 26 forretnings- og sparebanker, som samlet eier 85 prosent av aksjene i selskapet og staten ved Nærings- og handelsdepartementet som eier 15 prosent. En økning i innlånskostnadene har gjort at Eksportfinans ASA har stoppet tilgangen på

kapital til Kommunekreditt Norge AS, og konkurransen i utlånsmarkedet for kommunesektoren har derfor endret seg.

2 Om Kommunalbanken AS

Kommunalbanken AS ble stiftet 1. november 1999. Selskapet er en videreføring av virksomheten i statsbanken Norges Kommunalbank, som ble etablert i 1927. Kommunalbanken AS var 100 prosent eid av staten ved stiftelsen. I 2000 ble 20 prosent av aksjekapitalen solgt til KLP.

Kommunalbanken AS yter lån til kommuner og fylkeskommuner, samt til kommunale og interkommunale selskaper, enten mot kommunal garanti, statlig garanti eller annen betryggende sikkerhet. Selskapet kan påta seg andre oppgaver som naturlig hører sammen med selskapets virksomhet. Selskapet hadde 43 ansatte ved utgangen av 2008.

Banken skal bidra til konkurranse om utlån til kommuner og fylkeskommuner, slik at kommunesektoren sikres rimelige lån. Dette er uttrykk for den sektorpolitiske funksjon banken har, slik det beskrives i regjeringens eierskapsmelding.

Banken har den høyest oppnåelige kredittvurdering (AAA-rating). Banken har samme utlånsbetingelser til alle kommuner uavhengig av størrelse. De små og mellomstore kommunene vil ellers vanskelig kunne oppnå like gode lånevilkår

i markedet som større kommuner og fylkeskommuner. Banken skal også ivareta forretningsmessige hensyn. Det legges til grunn en tilfredsstillende risikojustert egenkapitalavkastning gjennom et avkastningskrav som justeres hvert tredje år. Kommunalbanken AS har konsesjon til å drive virksomhet som finansieringsforetak. Selskapet er underlagt det generelle lov- og regelverket for finansinstitusjoner og deltar i kredittmarkedet på like vilkår med andre finansieringsforetak. Kommunalbanken AS er underlagt tilsyn av Kredittilsynet.

I forslaget fra regjeringen Bondevik I til omdanningen av Norges Kommunalbank til aksjeselskap i 1999 (Ot.prp. nr. 44 (1998-99)) ble det uttalt at siktemålet var å overdra eierskapet til selskapet til kommunesektoren. I St.prp. nr. 66 (2002-2003) *Om lokaldemokrati, velferd og økonomi i kommunesektoren 2004*, som ble fremmet av regjeringen Bondevik II, og i St.meld. nr. 13 (2006-2007) *Et aktivt og langsiktig eierskap* blir det slått fast at det ikke er behov for å gjøre endringer i eierskapet.

3 Økonomisk utvikling for Kommunalbanken AS

Resultatet før skatt for Kommunalbanken AS i 2008 er 543,04 millioner kroner, og netto årsresultat etter skatt er 389,95 millioner kroner, mot 153,2 millioner kroner i 2007. Årsresultatet tilsvarer en

avkastning på verdijustert egenkapital på 27,2 prosent etter skatt. Resultatet har sammenheng med at investeringsstrategien for overskuddslikviditeten basert på lav risiko og kort løpetid ga ekstra avkastning i markeder med fallende renter og økende risikopremier.

Kommunalbanken AS hadde netto renteinntekter etter provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester på 507,7 millioner kroner i 2008, som var en økning på 90,8 prosent fra 2007. I tillegg bokførte banken en gevinst på tilbakekjøp av egne obligasjoner på 115,2 millioner kroner.

Forvaltningskapitalen har i 2008 økt fra 143,7 milliarder kroner til 216,2 milliarder kroner. Den sterke veksten skyldes i stor grad at banken har betydelig beholdning av eiendeler og gjeld i USD og EUR, der verdien omregnet til NOK steg som følge av kronesvekkelsen. Kronesvekkelsen medførte også en økning i brutto volum av finansielle derivater.

Banken har i 2008 klart å opprettholde sin konkurranseposisjon i internasjonale innlånsmarkeder. Stabil investorbase og diversifisert innlånsstrategi gjør banken i stand til å oppnå gunstige innlånsvilkår til tross for finanskrisen og økt konkurranse fra stater og statsgaranterte banker. De lave innlånskostnadene videreføres til kommunene, og banken har gjennom 2008 tilbudt sine kunder gunstige lånevilkår.

Driftskostnadene utgjorde 78,4 millioner kroner i 2008 mot 67,1 millioner kroner i 2007. Driftskostnadene i prosent av forvaltningskapital ble redusert fra 0,047 prosent i 2007 til 0,036 prosent i 2008.

Tabell 3.1 Økonomiske hovedtall og nøkkeltall for Kommunalbanken AS

	(beløp i millioner kroner)	
	2008	2007
<i>Resultatregnskap</i>		
Renteinntekter	8 998	6 657
Rentekostnader	8 473	6 391
Netto rente- og kredittprov.innt.	525	266
Andre driftsinntekter	116	14
Driftskostnader	78	67
Netto tap	0	0
Driftsresultat	543	312
Skattekostnad	153	60
Resultat etter skatt	390	153
<i>Balanse</i>		
Kontanter og fordringer på kredittinst.	3 900	189
Netto utlån	120 935	104 672
Verdipapirer	73 018	37 312
Andre eiendeler	18 382	1 526
Sum Eiendeler	216 236	143 700
Gjeld til kredittinstitusjoner	1 922	2 016
Innskudd fra kunder	0	0
Øvrig gjeld og forpliktelser	210 526	139 047
Ansvarlig lånekapital	1 583	1 287
Sum gjeld	214 031	142 350
Innskutt egenkapital	1 221	755
Opptjent egenkapital	984	594
Egenkapital	2 205	1 349
Sum egenkapital og gjeld	216 236	143 700
<i>Nøkkeltall</i>		
Kjernekapitaldekning	7,4 %	6,0 %
Kapitaldekning	11,6 %	10,6 %
Kostnadsgrad	12,6 %	25,0 %
Tapsavs. i pst av brutto utlån	0,0	0,0
Tapsprosent utlån	0,0	0,0
Egenkapitalrentabilitet	27,2 %	12,6 %
Gjennomsnittlig EK rentabilitet siste 5 år	14 %	10,9 %

4 Den aktuelle situasjonen

Konkurransesituasjonen vedrørende lån til kommuner og fylkeskommuner har endret seg vesentlig det siste året. Kommunekreditt Norge AS har det siste halvåret ikke gitt nye lån til kommunene. Renten på eksisterende lån i Kommunekreditt Norge AS har også vært klart høyere enn hos Kommunalbanken AS. Mange kommuner har søkt refinansiering hos andre långivere, men det har i

begrenset grad vært mulig på grunn av den vanskelige situasjonen i kredittmarkedet. Tabell 4.1 viser utviklingen i markedsandelen for Kommunalbanken AS og Kommunekreditt Norge AS de siste fire årene. Markedsandelen er for kommunesektoren samlet sett. Kommunekreditt Norge AS har mistet markedsandeler i 2008 som følge av utlånsstopp. Det er grunn til å tro at denne utviklingen har fortsatt i 1. kvartal 2009.

Tabell 4.1 Markedsandeler for Kommunalbanken AS og Kommunekreditt Norge AS. Sektoren samlet sett i prosent.

	2005	2006	2007	2008
Kommunalbanken AS	33,4	36,2	38,5	40,8
Kommunekreditt Norge AS	22,6	23,8	25,8	20,5

KLP har per 7. mai 2009 inngått avtale med Eksportfinans ASA om kjøp av Kommunekreditt Norge AS. Ved kjøp av Kommunekreditt Norge AS finner KLP det unaturlig fortsatt å eie 20 prosent av Kommunalbanken AS. Som eier av Kommunekreditt Norge AS blir KLP en viktig konkurrent til Kommunalbanken AS. Det er da uheldig om KLP opprettholder sitt 20 prosent eierskap i Kommunalbanken AS. Samtidig er det ønskelig for KLP å frigjøre midler som er bundet i å eie egenkapital i Kommunalbanken AS, for delvis å finansiere kjøpet av Kommunekreditt Norge AS.

5 Ekstern konsulentvurdering

Arctic Securities ASA har i mars 2009 foretatt en verdivurdering av Kommunalbanken AS. Verdivurderingen ble basert på en markedsmessig vurdering av banken.

Verdivurderingen ble foretatt med utgangspunkt i allment anerkjente prinsipper for markedsmessig verdivurdering. Man så bl.a. verdien i forhold til prisingen av andre finansinstitusjoner med aksjer som omsettes i markedet eller gjennom strukturelle transaksjoner, gjennom bruk av flere ulike verdsettelsesmodeller. Arctic vurderte dessuten den neddiskonterte verdien av fremtidige kontantstrømmer fra virksomheten i tråd med vedtatte og antatte utviklingsplaner. Man så videre på mulighetene eierne har til å realisere eller beskytte den bokførte kapitalen som er investert i Kommunalbanken AS.

Selv om finansinstitusjoner i Europa for tiden stort sett vurderes til lavere enn bokførte verdier, er det Arctic Securities sin oppfatning at en slik tilnærming er urimelig for en verdsettelse av Kommunalbanken AS. Den for tiden lave verdsettelsen av finansinstitusjoner skyldes finanskrisen, og forventninger om høyere tap og behov for ytterligere bufferkapital i andre selskaper i finanssektoren. Fordi norske kommuner ikke kan gå konkurs, er tapsrisikoen i Kommunalbanken AS annerledes. Eierne ville derfor etter Arctics vurdering alltid ha som et alternativ å avvikle banken, og derigjennom

realisere minst den bokførte verdien av egenkapitalen. Arctic Securities anslo derfor at en riktig markedsmessig verdi av egenkapitalen i Kommunalbanken AS vil ligge noe over den bokførte verdien av selskapet. Det ble likevel understreket at banken, debitorsoliditeten til tross, har en viss operasjonell risiko, ikke minst gjennom håndteringen av en stor likviditetsportefølje. Dette gjør at det bør settes et avkastningskrav som ligger over risikofri rente.

I forbindelse med kjøp av KLPs eierandel i Kommunalbanken AS har Arctic Securities ASA og Wiersholm, Mellbye & Bech Advokatfirma AS bidratt med henholdsvis finansiell og juridisk rådgivning. Det er gjennomført en begrenset due diligence av virksomheten, samt innhentet en uttalelse fra bankens revisor om resultat og egenkapital ved utgangen av 1. kvartal 2008. Det er ikke innhentet en egen «fairness opinion» for utfallet av forhandlingene.

6 Departementets merknader

De senere årene har vært preget av sterk konkurranse mellom Kommunalbanken AS og Kommunekreditt Norge AS, de to hovedaktørene i kommunesektorens lånemarked. Konkurransen har bidratt til å gi gode rentevilkår for kommunene. Denne situasjonen har endret seg etter at Kommunekreditt Norge AS ikke lenger gir nye lån til kommunene. Departementets vurdering er at denne situasjonen er uheldig for konkurransen i markedet og for prisen på lån for kommunene. For å styrke konkurransen i markedet er det behov for en sterk aktør i tillegg til Kommunalbanken AS.

I forbindelse med tiltakspakken for Eksportfinanskonsernet, jf. St.prp. nr. 32 (2008-2009) *Statlige lån til Eksportfinans ASA* ga nærings- og handelsministeren uttrykk for at staten sammen med de andre eierne i Eksportfinans ASA ville bidra til en god strukturell løsning, slik at Kommunekreditt Norge AS fremdeles kunne bidra til god konkurranse på utlånsmarkedet for kommunene.

Et sentralt mål for regjeringen er at kommunene får de beste lånevilkår, slik at lånekostnadene holdes nede. Konkurransen mellom ulike aktører anses som en viktig faktor for å oppnå dette. Departementet legger vekt på at en løsning der KLP overtar Kommunekreditt Norge AS, samtidig som KLP selger sin eierandel i Kommunalbanken AS, vil styrke konkurransen i lånemarkedet for kommunesektoren. Siden KLP har et ønske om å frigjøre egenkapital fra Kommunalbanken AS, og en løsning der KLP har eierinteresser i begge selskapene ikke er ønskelig, har departementet sett det som hensiktsmessig å gå i samtaler med KLP om kjøp av deres eierandel i Kommunalbanken AS. På bakgrunn av at avtalen med KLP etter vår vurdering, og ut fra verdsettelsen fra Arctic Securities ASA, innebærer at KLPs eierandel på 20 prosent i Kommunalbanken AS kjøpes tilbake på markedsmessige vilkår, ser departementet det som formålstjenlig å gjennomføre kjøpet.

Ved kjøp av KLP sin eierandel i Kommunalbanken AS, er det departementets vurdering at det vil være uproblematisk med 100 prosent statlig eierskap i Kommunalbanken AS. Det viktigste for konkurransesituasjonen i kommunesektorens lånemarked er at det er flere store uavhengige aktører som konkurrerer om lån til kommunene. Gjennom kommunesektorens innflytelse i KLP vil i praksis det ene store norske finansieringsselskapet for kommunesektoren gå fra å være kontrollert av norske banker til å bli kontrollert av kommunesektoren.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Ved gjennomføringen av transaksjonen som foreslått vil statens eierandel i Kommunalbanken AS øke fra 80 prosent til 100 prosent.

Vederlaget ved kjøp av KLP sin eierandel i Kommunalbanken AS er regulert i avtalen av 7. mai 2009 mellom staten og Kommunal Landspensjonskasse (KLP).

Vederlaget for KLP sin eierandel på 20 prosent bygger ifølge avtalen på:

- bokført verdi av egenkapitalen per 31. mars 2009
- tilbakebetaling av godtgjørelse for goodwill på 6 609 808 kroner, som tilsvarer det beløp KLP betalte for goodwill da KLP trådte inn som medeier i Kommunalbanken AS i februar 2000

- et rentetillegg tilsvarende 3-måneders NIBOR fra 31. mars og fram til dagen før overtakelsestidspunkt

Totalt vederlag for kjøpet av KLPs eierandel på 20 prosent av Kommunalbanken AS vil summere seg til om lag 527,9 mill. kroner, dog med tillegg av renter tilsvarende 3-måneders NIBOR fra 31. mars 2009 og fram til dagen før overtakelsestidspunkt, som skal være på eller innen 10. juli 2009. Verdien av den bokførte egenkapitalen per 31. mars 2009 er bekreftet av Kommunalbanken AS sin revisor. Basert på at overtakelsestidspunktet blir 10. juli 2009, vil rentetillegget utgjøre rundt 4,1 mill. kroner. Med forbehold om usikkerheten rundt størrelsen på NIBOR-renten og den faktiske dagen for overtakelsestidspunktet, vil anslått transaksjonssum da utgjøre om lag 531,9 mill. kroner.

Avtalen er betinget av:

- at Stortinget gir samtykke til transaksjonen
- at KLP gjennomfører kjøp av samtlige aksjer i Kommunekreditt Norge AS fra Eksportfinans ASA innen overtakelsestidspunktet
- en begrenset finansiell og juridisk «due diligence» gjennomgang av Kommunalbanken AS som er tilfredsstillende for departementet
- at Kredittilsynet og andre relevante offentlige myndigheter gir nødvendige samtykker/tillatelser til transaksjonen, eller det blir avklart at samtykker/tillatelser ikke er nødvendig
- at styret i Kommunalbanken AS godkjenner overdragelsen av aksjene

Når det gjelder vilkåret om at KLP gjennomfører kjøpet av Kommunekreditt Norge AS, har KLP opplyst at slik gjennomføring i det vesentlige er betinget av at KLP sitt representantskap godkjenner avtalen og at KLP får de nødvendige offentlige godkjenninger og tillatelser. Det er forventet en avklaring av disse punkter innen 30. juni 2009 og at transaksjonen gjennomføres senest innen 10. juli 2009, dvs. senest samtidig med at staten erverver de 20 prosentene av aksjene i Kommunalbanken AS fra KLP.

Med hensyn på de andre vilkårene, kan opplyses:

Kommunal- og regionaldepartementets begrensede «due diligence» gjennomgang av Kommunalbanken AS ble gjennomført av henholdsvis Arctic Securities ASA og advokatfirmaet Wiersholm i løpet av mai måned 2009, og avdekket etter departementets oppfatning ikke forhold som skulle tilsi at kjøpet av KLPs eierandel på 20 prosent av aksjene i Kommunalbanken AS, ikke bør gjennomføres som forutsatt.

Når det gjelder det eventuelle behov for offentlige myndigheters godkjenninger for at Kommunal- og regionaldepartementet erverver samtlige aksjer i Kommunalbanken AS, har Advokatfirmaet Wiersholm på vegne av departementet orientert Kredittilsynet om transaksjonen, og Kredittilsynet har i brev til advokatfirmaet Wiersholm av 4. mai 2009 bekreftet at det ikke vil være nødvendig å søke om tillatelse til at staten øker sin eierandel i Kommunalbanken AS fra 80 prosent til 100 prosent.

Med hensyn til godkjenning fra styret i Kommunalbanken AS om at staten erverver KLP sine aksjer, forventes slik styregodkjenning å foreligge innen 30. juni 2009.

Kjøpsutgiften foreslås bevilget med 531,9 mill. kroner over kap. 2427 Kommunalbanken AS, post

96 Aksjekjøp, og finansieres ved trekk på statens konto i Norges Bank.

Utgiftene ved bruk av eksterne konsulenter i kjøpsprosessen utgiftsføres på kap. 500 Kommunal- og regionaldepartementet, post 01 Driftsutgifter. Bevilgningen på kap. 500, post 01, foreslås økt med 1 mill. kroner, fra 141 500 000 kroner til 142 500 000 kroner.

Kommunal- og regionaldepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om Kommunalbanken AS – kjøp av KLPs eierandel.

Vi HARALD, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om Kommunalbanken AS – kjøp av KLPs eierandel i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til vedtak om Kommunalbanken AS – kjøp av KLPs eierandel

I

I statsbudsjettet for 2009 gjøres følgende endringer:

Utgifter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
500		Kommunal- og regionaldepartementet:	
	01	Driftsutgifter, økes med	1 000 000
		fra kr 141 500 000 til kr 142 500 000	
2427		Kommunalbanken AS:	
(NY)	96	Aksjekjøp, bevilges med	531 900 000

II

Stortinget samtykker i at Kommunal- og regionaldepartementet kan overskride bevilgningen over kap. 2527 Kommunalbanken AS, post 96 Aksjekjøp, som følge av endringer i rentekomponenten i vederlaget og tidspunkt for overtakelse.

=====

